

LES PARAULES DE L'ALCALDE*

Jordi Martí Grau

PRESIDENT DEL GRUP MUNICIPAL SOCIALISTA A L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

Rellegir el discurs de presa de possessió de Pasqual Maragall com a alcalde de Barcelona obliga a situar-se als inicis dels vuitanta, encara amb el regust de la democràcia recent estrenada i en una ciutat sense rondes, sense turistes, d'esquena al mar i sense model ni marca. Hi havia molt potencial i esperança, encara que el cop d'estat de l'any 1981 generava la inquietud de si era el darrer cant del cigne del franquisme o el perill, de nou, a l'horitzó. La consolidació democràtica i l'articulació institucional necessàriament havien de ser objectius i referències obligades en un context encara inestable.

Cinc mesos abans que Pasqual Maragall accedís a l'alcaldia es publicava el cèlebre article "Barcelona es el titànic" de Félix de Azúa: "Barcelona, en cambio, ya no es aquel escandaloso, matizaje de chavas y salta-taulells (imposible de traducir: "trepadores", "grimpas", "lameculos"...), cuya mejor

expresión es la poesía de Jaime Gil de Biedma, las primeras novelas de los Goytisolo y de Marsé, el sonido del Dúo Dinámico, la Cripta Embrujada y la ginebra Giró. La razón es simple: la política cultural catalana, en lugar de estar en manos de José María Castellet, que es el hombre sabio, está en manos de unos feróuticos embarretinados". Crítica àcida al nacionalisme conservador del nou govern Pujol a la Generalitat, amb un regust nostàlgic de la Barcelona canalla dels setanta, i la premonitòria constatació que Madrid ens guanyava la partida de la vitalitat cultural. L'any 1982 s'inaugurava, amb gran disgust dels prohoms culturals i econòmics catalans, la primera edició de la fira internacional Arco a la capital de l'estat. Maragall, com si respongués a Azúa a la primera entrevista a La Vanguardia l'endemà d'esdevenir alcalde, declarava: "La gente dice: Barcelona no es el "Titanic", es una ciudad que ha mejorado, Serra y estos chicos no lo han hecho mal." El to desmenjat apunta, en certa manera, la preeminència d'un relat cultural vinculat a un cosmopolitisme d'arrel urbana, que obrirà una via molt fecunda i molt definitiva del que acabarà coneixent-se com a maragallisme.

Per tancar les pinzellades del context de l'època cal ressaltar la coincidència amb l'arribada de Felipe González a la presidència del govern d'Espanya. La aclaparadora victòria del PSOE de l'any 82 i el primer govern d'esquerres després

En les paraules de la presa de possessió s'endevina la sorpresa, fins i tot les resistències a acceptar un càrrec que no havia imaginat, però queden vençudes per poder fer realitat un projecte.

del franquisme, genera enormes expectatives en un estat que no aconsegueix sortir de la crisi econòmica amb dos milions d'aturats. Fins i tot Miquel Roca, pocs mesos després d'aprovar-se la Loapa i per tant amb tensions en el debat nacional, declara en el debat d'investidura: "Nuestra abstención quiere abrir, desde la discrepancia, un margen de confianza a la gestión socialista. No compartimos el programa, pero sí la ilusión." L'enorme esperança del primer govern d'esquerres de l'Espanya democràtica, el carisma de Felipe González i la majoria absoluta, van facilitar emprendre les reformes necessàries per adaptar l'economia espanyola al nou context.

Amb aquest panorama i per sorpresa, un jove Pasqual Maragall que s'havia imaginat col·laborant amb el nou govern d'Espanya per endreçar els marcs normatius i polítics dels governs locals, és escollit alcalde de Barcelona. En les paraules de la presa de possessió s'endevina la sorpresa, fins i tot les resistències a acceptar un càrrec que no havia imaginat, però queden vençudes per poder fer realitat un projecte. Ho fa palès ja en les paraules d'agraïment a Narcís Serra: "he treballat al seu costat amb il·lusió, tota la il·lusió que hom posa en fer realitat un programa llargament pensat." La il·lusió no sorgeix de les frases generalment banals, pròpies d'aquesta mena d'intervencions solemnes: servir al poble, estar al servei dels ciutadans, deixar una ciutat millor per les futures generacions... El que motiva a Maragall és fer, portar a terme un projecte concret, un conjunt de transformacions prèviament pensades: "La Barcelona d'avui es va fer amb una certa brutalitat creadora. La Barcelona Metropolitana es farà amb respecte."

Per molts la imatge de Pasqual Maragall és la de l'alcalde amb gavadina i cara de felicitat, saltant per celebrar la nominació de Barcelona com a seu dels Jocs del 92. En tot el seu recorregut com a polític l'ha perseguit la imatge del somniador, de l'home intuïtiu i despistat, impuntual i sempre a punt de deixar anar una "maragallada". Llegint les seves paraules del 82, en canvi, ressona el gestor, l'home que coneix a fons les mancances d'un ajuntament heretat del franquisme i que exigeix un canvi profund en l'organització municipal. De

De la primera cosa que parla és dels criteris que han de guiar la reforma de l'Ajuntament: austeritat, eficàcia, informació, descentralització i lligam amb l'Àrea Metropolitana.

la primera cosa que parla és dels criteris que han de guiar la reforma de l'Ajuntament: austeritat, eficàcia, informació, descentralització i lligam amb l'Àrea Metropolitana. I afegeix: "hem de prestigiar l'ajuntament com a conjunt de serveis públics. Això és l'essencial d'ara en endavant. Hem de prestigiar l'Ajuntament com a col·lectiu de persones al servei de la ciutat." Per Maragall és la manera més decisiva de contribuir a l'assentament de la democràcia al nostre país: "La seva quotidiana activitat de servei i diàleg polític obert ha anat creant, més que qualsevol altre factor, una inèrcia democràtica enormement valuosa." Trenta anys després d'aquestes paraules és indiscutible que l'Ajuntament de Barcelona és l'administració catalana més sanejada econòmicament, que ha pilotat una de les transformacions urbanes més importants a Europa i que manté una qualitat organitzativa i de serveis que segueix sent una referència arreu. Hi ha altres d'aparença més seriosa i responsable que, malauradament, no poden dir el mateix.

El compromís amb la modernització de l'administració s'articula amb la lleialtat institucional vers la Generalitat i l'Estat. Una lleialtat que ja s'intueix que no significarà mai subordinació sinó exigència cap a la ciutat. Ho corrobora l'esment a la llista d'iniciatives en les que serà indispensable el concurs de la resta d'administracions: de la Zona Franca a la Junta de Museus, de la transformació de Ciutat Vella a les Rondes o la necessària col·laboració de la Generalitat en la definició de la futura Carta

de Barcelona. Es comença a endevinar la “gota malaya”, feliç expressió de Felipe González per definir a l'alcalde Maragall.

En les paraules d'aquell desembre del 82 el compromís democràtic i la necessitat de modernitzar l'ajuntament i posar-lo al servei dels ciutadans és l'element més destacat, però apareixen pinzellades desordenades (a Maragall sempre se l'ha hagut d'escoltar entre línies) que semblen simples ornaments dialèctics, però apunten la necessitat de construir un relat urbà vinculat al catalanisme, però amb una música ben diferent a la del nacionalisme conservador. L'esment a la necessitat d'obrir la ciutat al món i consolidar els llaços amb altres ciutats internacionals, amb l'accent particular al conveni amb Nova York i Boston, denota la importància de les ciutats americanes en la visió maragalliana de Barcelona i una sana mirada cosmopolita. Però amb la mateixa intensitat té en compte la tradició de la ciutat, sempre més vinculada a noms propis i experiències concretes, que a la simbologia mitificada del nacionalisme. Un ull posat en el passat: per sentir-se hereu dels notables barcelonins com Pi i Sunyer, Buïgas, Florensa o Pere Domingo, o per utilitzar la història de la seva pròpia família i situar els objectius de futur en el curs de la història: “El meu avi va néixer al barri de la Ribera i en una generació va passar fora muralla, al carrer de Trafalgar, a l'Eixample i a Sant Gervasi. Si els nostres avis van fer aquell salt gegantí, la nostra generació, n'estic convençut, farà la ciutat metropolitana.” Per això el Maragallisme va encaixar tan bé en l'espai urbà, la ciutat no deixa de ser la cruïlla entre la tradició del lloc i la connexió i obertura a la diversitat del món i Maragall ha estat un alquimista que prova totes les combinacions possibles entre el vell i el nou.

I una darrera constatació sorprenent, el Jocs del 92 no s'esmenten en cap moment. Només hi ha una velada referència a l'encert de Narcís Serra de convertir els moments difícils posteriors al cop d'estat del 81: “per la seva visió en aquell instant, instant que es va convertir a més en el punt de partida d'una il·lusió de futur que tots els barcelonins comparteixen, projectant-

la ciutat no deixa de ser la cruïlla entre la tradició del lloc i la connexió i obertura a la diversitat del món i Maragall ha estat un alquimista que prova totes les combinacions possibles entre el vell i el nou.

nos amb força cap a una colla de realitzacions a 10 anys vista que poden ajudar a estructurar definitivament la nostra ciutat metropolitana amb una qualitat urbana que avui no poseeix.” En el cap de l'alcalde mana la transformació urbana, la necessitat de modernitzar i descentralitzar l'ajuntament, d'articular la ciutat metropolitana, de fer les inversions necessàries, els Jocs són tan excusa que no cal ni esmentar-los.

El Maragall alcalde ha estat una de les figures indiscutibles d'aquestes darreres dècades, però potser ha mantingut una característica que l'ha fet especialment singular, ha continuat sent un ciutadà normal. La política institucional tendeix a engabiar a qui la practica, Maragall sempre s'hi ha resistit i això l'ha permès no quedar-se encimbellat en cap pedestal. Continua sent l'home del carrer, i aquesta és la causa de la seva aparent excentricitat, però també el motiu de l'enorme connexió que encara manté amb els barcelonins. És bo rellegir els seus papers, però encara més contemplar la seva actitud.

*Article basat en el discurs de presa de possessió de Pasqual Maragall com a alcalde de Barcelona el 2 de desembre de 1982: <http://www.pasqualmaragall.cat/media/0000000500/0000000910.pdf>